

Wiedza o społeczeństwie

Klasa 2b- LO Krościenko n.D.

Rok szkolny 2022/23

Roczny plan pracy z planem wyników do przedmiotu „wiedza o społeczeństwie (do programu nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony”)

Liczba godzin: 90

1h- Lekcja organizacyjna- wymagania edukacyjne, kryteria oceniania

Nr lekcji	Treści nauczania (temat lekcji)	Liczba godzin na realizację	Zagadnienia	Wymagania		Zapis z podstawy programowej	
				podstawowe	rozszerzające	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
I. Państwo, polityka, demokracja							
1	Transformacja ustrojowa: od PRL do III RP	4 / projekty uczniów /	<ul style="list-style-type: none"> ■ demokratyzacja ■ transformacja ustrojowa ■ reformy ■ rewolucja ■ komunizm ■ Okrągły Stół ■ dekomunizacja ■ lustracja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ na wybranych przykładach przedstawia różne modele demokratyzacji; ■ wskazuje podstawowe różnice między reformą a rewolucją rozumianymi jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ■ przedstawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego; ■ charakteryzuje główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu w Polsce; ■ wskazuje cechy reformy i rewolucji obecne w procesie demokratyzacji, który przebiegał w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX wieku; ■ poprawnie posługuje się terminami „dekomunizacja” i „lustracja”; ■ wymienia główne zasady regulujące proces lustracji w Polsce; ■ przedstawia główne cechy wybranych modeli dekomunizacji i lustracji; ■ rozwija skrótowiec „IPN”; ■ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] omawia zróżnicowane oceny dotyczące epoki tzw. Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ przedstawia założenia teorii demokratyzacji Samuela Huntingtona; ■ przedstawia główne etapy światowego procesu demokratyzacji w XIX i XX wieku; ■ dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian; ■ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ■ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen dotyczących epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujących w pamięci społecznej, oraz różnych poglądów na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji]; ■ przedstawia etapy procesu dekomunizacji i lustracji w Polsce; ■ ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji; ■ wskazuje rolę Instytutu Pamięi Narodowej w procesie dekomunizacji i lustracji; ■ ocenia rolę Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji. 		<p>V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. Uczeń: [...]</p> <p>16) przedstawia – na wybranych przykładach – różne modele demokratyzacji; rozważa, na ile polska demokratyzacja przełomu lat 80. i 90. XX wieku miała charakter reformy, a na ile – rewolucji;</p> <p>17) porównuje różne modele dekomunizacji i lustracji oraz rozważa ich zasadność;</p> <p>18) analizuje kwestie różnorodności traktowania w pamięci społecznej okresu tzw. Polski Ludowej oraz jego rozliczenia na podstawie literatury (np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka).</p>

				Ludowej, funkcjonujące w pamięci społecznej, oraz przedstawia różne poglądy na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji].			
2.	Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ korupcja ■ przeciwdziałanie korupcji ■ nepotyzm ■ populizm ■ ruchy populistyczne ■ demagogia ■ klientelizm ■ kumoterstwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozpoznaje patologie życia publicznego: korupcję, nepotyzm, demagogię, klientelizm i kumoterstwo; ■ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego procederu; ■ wymienia cechy populizmu; ■ rozpoznaje zjawisko populizmu i wymienia jego konsekwencje we współczesnej polityce; ■ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne] informacje dotyczące populizmu, demagogii, korupcji, nepotyzmu, klientelizmu i kumoterstwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ porównuje ze sobą populizm i demagogię; ■ charakteryzuje wybrane ruchy populistyczne; ■ charakteryzuje poznane metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; ■ analizuje dane dotyczące skali zjawiska korupcji w Polsce i na świecie; ■ charakteryzuje różne formy [w tym formy historyczne] nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa; ■ wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy – na podstawie wybranej literatury [np. rozdziałów VIII i XIII pracy <i>Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej</i> Antoniego Mączaka, rozdziału IV rozprawy <i>Demokracja</i> Charles'a Tilly'ego oraz artykułu <i>Klany, kliki i zawłaszczony państwa</i> Janine R. Wedel]; ■ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat współczesnego populizmu, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ■ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>8) rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne; przedstawia mechanizmy korupcji i analizuje – z wykorzystaniem materiałów medialnych – jej udowodniony przykład.</p>	<p>V. Państwo, myśl polityczna i demokracja. Uczeń: [...]</p> <p>12) analizuje zjawisko populizmu obecne we współczesnej polityce i jego konsekwencje. [...]</p> <p>VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]</p> <p>18) rozpoznaje przejawy zagrożeń dla funkcjonowania demokracji [...]; [...]</p> <p>21) wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy na podstawie literatury (np. rozdziału VIII i XIII pracy <i>Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej</i> Antoniego Mączaka lub rozdziału IV pracy <i>Demokracja</i> Charles'a Tilly'ego i artykułu <i>Klany, kliki i zawłaszczony państwa</i> Janine R. Wedel).</p>
II. Społeczeństwo a polityka							
1.	Społeczeństwo obywatelskie	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i jego istota ■ funkcje społeczeństwa obywatelskiego ■ społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX wieku ■ kapitał społeczny ■ zaufanie społeczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ przedstawia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; ■ wymienia główne etapy procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX wieku oraz związane z tym procesem problemy; ■ wyjaśnia znaczenie pojęć „kapitał społeczny” i „zaufanie społeczne”; ■ wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji; ■ podaje przykłady codziennych zachowań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego lub prowadzących do jego zniszczenia; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego; ■ porównuje ze sobą różne koncepcje społeczeństwa obywatelskiego; ■ przedstawia formy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych; ■ omawia funkcje kapitału społecznego; ■ porównuje poziom zaufania społecznego i kapitału społecznego w Polsce i w wybranych krajach europejskich; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ■ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i w wybranych państwach świata. 		<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń:</p> <p>1) przedstawia idee społeczeństwa obywatelskiego i charakteryzuje jego rozwój w XX-wiecznym państwie polskim;</p> <p>2) wyjaśnia – z wykorzystaniem wyników badań społecznych – jak powstaje i jakie znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny i zaufanie; przedstawia, jak codzienne zachowania sprzyjają budowaniu kapitału społecznego lub go niszczą.</p>

				ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące zaufania i kapitału społecznego.			
2.	Organizacje pozarządowe	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ trzeci sektor działalności społeczno-gospodarczej ■ działalność organizacji pozarządowych ■ stowarzyszenia ■ fundacje ■ organizacje pożytku publicznego ■ think tanki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; ■ odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora; ■ charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące funkcjonowania organizacji z trzeciego sektora; ■ wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia; ■ przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji; ■ wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę odgrywają. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie; ■ omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce; ■ porównuje sposób zakładania oraz zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń w Polsce; ■ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące organizacji z trzeciego sektora; ■ określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ■ przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej; ■ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych; ■ przedstawia działalność wybranego think tanku; ■ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych; charakteryzuje działalność wybranych organizacji tego typu w Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia zakres niezbędnych uregulowań w statucie stowarzyszenia [...].</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...]</p> <p>3) charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia specyfikę think tanków;</p> <p>4) porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia tryb rejestracji tych organizacji;</p> <p>5) przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji [...].</p>
3.	Spółdzielczość i organizacje zawodowe	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ spółdzielnia ■ spółdzielczość w Polsce ■ związek zawodowy ■ związki zawodowe w Polsce ■ organizacja pracodawców ■ samorząd zawodowy ■ grupa interesu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość; ■ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ charakteryzuje cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ■ podaje przykłady działań typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ■ przedstawia związki zawodowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ prezentuje organizacje pracodawców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców; ■ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce; ■ gromadzi i prezentuje informacje na temat charakteru i form działalności wybranej spółdzielni w Polsce; ■ gromadzi i prezentuje informacje na temat wybranych związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządu zawodowego funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych, oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ■ wyjaśnia, czym jest lobbing; 	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...]</p> <p>6) charakteryzuje specyfikę spółdzielczości i rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>7) charakteryzuje cele i działania związków zawodowych oraz innych organizacji reprezentujących interesy różnych kategorii społeczno-zawodowych; przedstawia związki zawodowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	

				<p>funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia, czym jest grupa interesu. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ interpretuje przepisy prawne określające zasady prowadzenia lobbingu; ■ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania spółdzielni, związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej. 		
4.	Kultura polityczna	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ elementy kultury politycznej ■ kultura polityczna jednostki ■ typy kultury politycznej ■ kultura polityczna w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; ■ charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej [w ujęciu klasycznym]; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa; ■ charakteryzuje typy polityków wyróżnione przez Maxa Webera; ■ analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ■ przeprowadza na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy właściwe dla obywatelskiej kultury politycznej. 		<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...] 8) wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; charakteryzuje jej typy w ujęciu klasycznym; 9) analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków [...].</p>
5.	Postawy i zachowania polityczne	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ partycypacja polityczna ■ formy partycypacji politycznej ■ demokracja uczestnicząca ■ aktywność wyborcza ■ zgromadzenie publiczne ■ petycje ■ nieposłuszeństwo obywatelskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów „frekwencja wyborcza” i „absencja wyborcza”; ■ odczytuje z różnych źródeł informacje dotyczące frekwencji wyborczej w Polsce; ■ podaje przyczyny absencji wyborczej we współczesnych państwach demokratycznych, w tym w Polsce; ■ podaje przykłady czynników, które wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ wyjaśnia, na czym polega partycypacja polityczna; ■ wymienia formy konwencjonalnej i niekonwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej [np. zgromadzenia publiczne, petycje]; ■ uzasadnia, że korzystanie przez obywateli z praw i wolności politycznych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; ■ podaje historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa; ■ wymienia podstawowe cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa; ■ sporządza według wzoru przykładową 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ porównuje frekwencję wyborczą w Polsce i w innych państwach demokratycznych; ■ charakteryzuje i ocenia różne sposoby na podnoszenie frekwencji wyborczej w państwach demokratycznych; ■ charakteryzuje główne formy partycypacji politycznej: konwencjonalną, niekonwencjonalną, symboliczną; ■ wyjaśnia, na czym polega demokracja uczestnicząca; ■ charakteryzuje i ocenia różne formy partycypacji politycznej; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np.: - roli partycypacji politycznej we współczesnej Polsce, - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, formułując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ■ interpretuje przepisy prawne dotyczące różnych form partycypacji politycznej. 		<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...] 11) analizuje – z wykorzystaniem danych o frekwencji wyborczej – problem absencji wyborczej; wyjaśnia przyczyny tego zjawiska; wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej; 12) przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji politycznej (np. zgromadzenia i petycje) w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa, czy korzystanie z praw i wolności politycznych z nią związanych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; 13) wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy; podaje jego historyczne i współczesne przykłady z różnych części świata.</p>

				petycję.			
6.	Media masowe	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje mediów masowych ▪ funkcje mediów ▪ media społecznościowe ▪ czwarta władza ▪ media a debata publiczna ▪ media w Polsce ▪ media w państwach totalitarnych i autorytarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; ▪ zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; ▪ wymienia i omawia główne funkcje mediów; ▪ charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; ▪ charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce – z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza”; ▪ podaje przykłady kontroli realizowanej przez media wobec organów władzy; odczytuje z różnorodnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące mediów masowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; ▪ porównuje funkcjonowanie mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych [autorytarnych i totalitarnych]; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej; ▪ charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> - życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie, - charakter debaty publicznej w Polsce, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>6) przedstawia współczesne media w Rzeczypospolitej Polskiej – wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe; charakteryzuje wybrany tytuł/stację/portał ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu.</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...]</p> <p>14) charakteryzuje rolę współczesnych mediów w debacie publicznej; analizuje przebieg debaty publicznej na wybrany temat;</p> <p>15) charakteryzuje specyfikę jednego z tygodników społeczno-politycznych w Rzeczypospolitej Polskiej ze względu na odbiorców, formę przekazu, orientację ideologiczną, typ własności; [...]</p> <p>19) wykazuje rolę mediów społecznościowych w życiu politycznym we współczesnym świecie. [...]</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń:</p> <p>2) podaje przykłady kontroli władzy przez media; analizuje – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw mediów; [...]</p> <p>Wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej.</p>
7.	Przekazy medialne	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fakty i opinie ▪ weryfikacja źródeł informacji ▪ fake newsy ▪ propaganda ▪ bańka informacyjna ▪ manipulacja w mediach ▪ mechanizmy manipulacji medialnej ▪ etyka dziennikarska ▪ Rada Etyki Mediów ▪ kampanie społeczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; ▪ wymienia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; ▪ wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; ▪ podaje podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; ▪ przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; ▪ właściwie postępuje się pojęciami: „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”; ▪ wymienia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; ▪ określa cechy kampanii społecznych; ▪ omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; ▪ przedstawia cele, zadania i przebieg wybranej kampanii społecznej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod manipulacji; ▪ charakteryzuje wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego; ▪ rozpoznaje nieetyczne zachowania dziennikarzy; ▪ ocenia, z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej, wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce; ▪ podaje cechy propagandy; ▪ wymienia przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia; ▪ analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i> obowiązującej w Polsce; ▪ ocenia trafność i efektywność działań podjętych w ramach wybranej kampanii społecznej; ▪ porównuje wybrane kampanie społeczne; ▪ opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego; przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>7) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...]</p> <p>16) krytycznie analizuje przekazy medialne; wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; wskazuje rolę Rady Etyki Mediów w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>17) określa cechy kampanii społecznych; podaje cele i zadania wybranej kampanii społecznej oraz analizuje jej przebieg i ocenia efektywność;</p> <p>18) opracowuje ramowy program kampanii społecznej na rzecz rozwiązywania wybranego problemu.</p>

				społecznościowe we współczesnym życiu politycznym.	dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.		
8.	Opinia publiczna	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ istota opinii publicznej ▪ badania opinii publicznej ▪ sondaże ▪ sondaże a rzeczywistość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega badanie opinii publicznej i czemu ono służy; ▪ wymienia podstawowe zasady badania opinii publicznej; ▪ omawia poszczególne etapy procesu przeprowadzania sondaży; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy] informacje dotyczące wyników badań opinii publicznej; ▪ właściwie posługuje się terminami: „badanie opinii publicznej”, „sondaż”, „ankieta”, „wywiad”; ▪ podaje przykłady ośrodków zajmujących się badaniem opinii publicznej w Polsce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje narzędzia wykorzystywane w badaniach opinii publicznej; ▪ przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej dotyczący wybranego zagadnienia; ▪ analizuje i przedstawia na wykresie lub w tabeli wyniki przeprowadzonego przez siebie minisondażu opinii publicznej dotyczącego wybranego zagadnienia; ▪ dokonuje krytycznej analizy dotyczącej narzędzi, które służą do badania opinii publicznej, oraz sposobów wykorzystywania wyników tego typu pomiarów; ▪ wykazuje wpływ opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń: [...]</p> <p>10) przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej na temat dotyczący polityki i interpretuje jego wyniki. [...]</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń:</p> <p>1) wykazuje możliwość wpływu opinii publicznej i zachowań politycznych społeczeństwa na decyzje polityczne władz różnego szczebla.</p>
III. Systemy partyjne i wyborcze							
1.	Partie polityczne	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy i funkcje partii politycznych ▪ geneza partii politycznych ▪ ewolucja partii politycznych ▪ typologia partii politycznych ▪ podziały socjopolityczne ▪ polityka bez ideologii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych; ▪ przedstawia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych; ▪ wymienia główne etapy ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; ▪ przedstawia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; ▪ właściwie posługuje się terminem „polityka bez ideologii”; ▪ rozpoznaje przejawy polityki bez ideologii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia typologie partii politycznych; ▪ omawia na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych; ▪ opisuje partie polityczne z zastosowaniem diagramu Nolana; ▪ porównuje podziały socjopolityczne występujące w Europie Zachodniej i Europie Środkowo-Wschodniej; ▪ gromadzi i analizuje i przedstawia informacje dotyczące zjawiska kryzysu partii mainstreamowych w Europie; ▪ odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywne, źródła ikonograficzne, wykresy i tabele prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące współczesnych partii politycznych; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat roli partii politycznych w społeczeństwie demokratycznym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>4) przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych [...].</p>	<p>VII. Rywalizacja o władzę. Uczeń: [...]</p> <p>1) przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; charakteryzuje funkcje partii politycznych;</p> <p>2) wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; rozważa na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych i trafność kategorii „polityki bez ideologii”.</p>
2.	Systemy partyjne	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje systemów partyjnych ▪ system partyjny a ustrój państwa ▪ systemy jednopartyjne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest system partyjny; ▪ wymienia główne cechy poszczególnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zasady, uwarunkowania i konsekwencje funkcjonowania różnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji 		<p>VII. Rywalizacja o władzę. Uczeń: [...]</p> <p>4) przedstawia systemy partyjne w państwach niedemokratycznych – monopartyjny, partii hegemonicznej; wykazuje, że w państwach tego typu mogą istnieć systemy</p>

			<ul style="list-style-type: none"> systemy dwupartyjne systemy wielopartyjne systemy partyjne w wybranych państwach 	<p>dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbiega wielopartyjnego, kooperacji partii);</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne cechy systemów partyjnych w państwach niedemokratycznych [systemy: monopartyjny, partii hegemonicznej]; analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych. 	<p>partii);</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że w państwach niedemokratycznych mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia; zbiera i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania systemów partyjnych w wybranych państwach demokratycznych i niedemokratycznych. 		<p>charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia;</p> <p>5) przedstawia na przykładach poszczególnych państw systemy partyjne w państwach demokratycznych: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbiega wielopartyjnego, kooperacji partii [...]; [...]</p> <p>7) analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych (np. w Republice Francuskiej, Republice Federalnej Niemiec, Stanach Zjednoczonych Ameryki, Konfederacji Szwajcarskiej, Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Republice Włoskiej).</p>
3.	Partie polityczne w Polsce	2	<ul style="list-style-type: none"> status prawny partii politycznych w Polsce finansowanie partii subwencje dotacje rozwój systemu partyjnego w Polsce charakterystyka głównych partii politycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy i cele działania partii politycznych; analizuje przepisy <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego; charakteryzuje partie polityczne działające współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej – z uwzględnieniem reprezentowanych przez te ugrupowania ideologii; omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych; odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące stosunku społeczeństwa polskiego do partii politycznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje fazy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>; przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; analizuje zasady finansowania partii politycznych w Polsce; dokonyuje analizy wybranych przepisów ze statutów partii politycznych działających w Polsce; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie. Uczeń: [...]</p> <p>3) dokonuje charakterystyki partii politycznych działających współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej z punktu widzenia ideologii (np. poprzez zastosowanie „kompasu politycznego”) [...]; [...]</p> <p>6) charakteryzuje etapy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	
4.	Opozycja polityczna	1	<ul style="list-style-type: none"> opozycja polityczna a opozycja parlamentarna funkcje opozycji politycznej zadania opozycji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest opozycja polityczna; wymienia partie należące do opozycji politycznej w Polsce; wymienia funkcje opozycji politycznej i przykłady realizowanych przez nią zadań; rozdziela podstawowe rodzaje opozycji; podaje przykłady ograniczania praw opozycji we współczesnej polityce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między opozycją polityczną a opozycją parlamentarną; charakteryzuje różne rodzaje opozycji politycznej; omawia rolę opozycji politycznej w wybranych procedurach sprawowania władzy; wyjaśnia znaczenie terminów: „obstrukcja parlamentarna”, „koabitacja”; dokonyuje krytycznej analizy współczesnych podziałów 	<p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>4) wyjaśnia funkcje opozycji politycznej w systemie politycznym; przedstawia procedury, które służą opozycji do kontroli działań rządu;</p> <p>5) rozdziela podstawowe rodzaje opozycji; analizuje – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania jej praw; rozważa kwestię trafności dyskursu opozycji dotyczącego ograniczania jej praw.</p>	

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje opozycji ▪ opozycja w Polsce ▪ obstrukcja parlamentarna ▪ koabitacja 		<p>politycznych w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw opozycji; ▪ analizuje dyskurs współczesnej opozycji dotyczący ograniczania jej praw i ocenia trafność argumentów zgłaszanych przez polityków opozycyjnych. 		
5.	Wybory i systemy wyborcze	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo wyborcze ▪ zasady wyborcze ▪ funkcje wyborów ▪ system większościowy ▪ system proporcjonalny ▪ system mieszany ▪ system przeliczania głosów na mandaty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ podaje przykłady naruszania uczciwości procedur wyborczych; ▪ wyjaśnia, co oznaczają podstawowe zasady wyborcze; ▪ rozpoznaje systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany; ▪ właściwie posługuje się terminem „próg wyborczy” [„klauzura zaporowa”]; ▪ przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym, które sprzyjają personalizacji wyborów i stabilności rządu; ▪ przedstawia wpływ systemów wyborczych na kształt systemów partyjnych; ▪ analizuje potencjalne wady i zalety systemów proporcjonalnego i większościowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „równość formalna”, „równość materialna”, „wybory pluralne”, „nierówna reprezentacja”, „gerrymandering”; ▪ porównuje funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ przedstawia metody łamania zasad regulujących procedury wyborcze oraz przyczyny i skutki tego typu naruszeń; ▪ porównuje typy systemów wyborczych; ▪ analizuje argumenty na rzecz poszczególnych systemów wyborczych: większościowego, proporcjonalnego i mieszanego; ▪ porównuje różne metody przeliczania głosów w systemie proporcjonalnym i przedstawia konsekwencje ich zastosowania [metoda d’Hondta, metoda Sainte-Laguë, metoda Hare’a-Niemeyera]. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...] 3) [...] analizuje potencjalne wady i zalety [...] [proporcjonalnych i większościowych] systemów wyborczych.</p>	<p>VII. Rywalizacja o władzę. Uczeń: [...] 8) przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; analizuje na przykładach przejawy naruszania uczciwości procedur wyborczych; 9) analizuje argumenty na rzecz większościowego, proporcjonalnego i mieszanego systemu wyborczego; przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające personalizacji wyborów i stabilności rządu; 10) porównuje typy systemów wyborczych i analizuje ich wpływ na systemy partyjne [...].</p>
6.	Kampania wyborcza	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ marketing polityczny ▪ kampania wyborcza ▪ hasła wyborcze ▪ plakaty wyborcze ▪ ulotki wyborcze ▪ spoty wyborcze ▪ memy wyborcze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele i cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wyjaśnia, jaka jest rola internetu we współczesnych kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystywania mediów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje wybrane elementy konkretnej kampanii wyborczej [w tym hasła wyborcze, slogany, plakaty, ulotki, spoty i memy internetowe] pod kątem ich skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem danej partii politycznej; ▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w kilku ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych, w tym programy wyborcze partii politycznych; ▪ wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynikami wyborów a wynikami sondaży przedwyborczych; 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie. Uczeń: [...] 5) dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze).</p>	<p>VII. Rywalizacja o władzę. Uczeń: [...] 11) wyjaśnia cele i przedstawia formy marketingu politycznego; 12) przeprowadza krytyczną analizę elementów programu i innych materiałów wyborczych wybranego komitetu wyborczego z ostatnich wyborów w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>

				społecznościowych w kampaniach wyborczych.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega wpływ sondaży przedwyborczych na wynik wyborów; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zasad, które powinny być przestrzegane przez uczestników kampanii wyborczych w państwie demokratycznym, oraz bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 		
IV. Ustroje polityczne współczesnych państw							
1.	Sprawowanie władzy	1	<ul style="list-style-type: none"> podmioty władzy podział organów państwowych środki sprawowania władzy systemy sprawowania władzy [demokratyczny, autokratyczny] przywództwo przywództwo polityczne cechy przywódców politycznych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega sprawowanie władzy; wymienia podmioty sprawujące władzę i wykorzystywane do tego środki; na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Książe</i> Niccolò Machiavellego lub reportażu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego] wskazuje podstawowe mechanizmy sprawowania władzy; wymienia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> porównuje sposoby sprawowania władzy w państwach demokratycznym i niedemokratycznym; porównuje różne style przywództwa politycznego; dokonuje krytycznej analizy zagadnienia przywództwa politycznego na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Książe</i> Niccolò Machiavellego lub reportażu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego]. 		VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: 1) analizuje mechanizmy sprawowania władzy na podstawie literatury (np. fragmentów tekstu <i>Książe</i> Niccolò Machiavellego lub fragmentów tekstu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego).
2.	Monarchie i republiki	2	<ul style="list-style-type: none"> forma rządu forma państwa monarchia dziedziczna monarchia elekcyjna ustroje polityczne współczesnych monarchii typy współczesnych monarchii monarcha kompetencje głowy państwa we współczesnych monarchiach sukcesja porządek sukcesji elekcja rola głowy państwa w republice 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; wymienia podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]; podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa; wymienia typy współczesnych monarchii; wymienia cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych, parlamentarnych; przedstawia podstawowe zasady sukcesji we współczesnych monarchiach; wymienia współczesne monarchie europejskie; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące instytucji kolegialnej głowy państwa funkcjonującej w wybranych państwach świata; porównuje ze sobą współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; porównuje znaczenie terminów „forma rządu” i „forma państwa”; interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do głowy państwa w wybranym państwach świata. 		VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...] 2) analizuje sposób wyboru i charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach [...]; 3) przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa (absolutna, konstytucyjna, parlamentarna); analizuje normy dotyczące sukcesji.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje prezydenta ▪ wybór prezydenta ▪ kolejalna głowa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie posługuje się terminami „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. 		
3.	Władza ustawodawcza	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ parlament ▪ parlament jednoizbowy ▪ parlament dwuizbowy ▪ proces legislacyjny ▪ funkcjonowanie parlamentu ▪ organy wewnętrzne parlamentu ▪ mandat parlamentarny ▪ immunitet parlamentarny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest parlament; ▪ charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ rozróżnia od siebie struktury parlamentu: monokameralną i bikameralną; ▪ rozpoznaje dwa podstawowe tryby pracy parlamentu; ▪ właściwie posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislatywa”; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; ▪ wymienia konsekwencje stosowania mandatu wolego i mandatu związanego; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia uwarunkowania wpływające na funkcjonowanie bikameralnych parlamentów; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; ▪ gromadzi, analizuje, porównuje i przedstawia informacje na temat parlamentów w wybranych państwach świata [struktura, zasady procesu legislacyjnego, organizacja wewnętrzna]; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej; ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty w sporze dotyczącym oceny funkcjonowania parlamentów monokameralnych i bikameralnych; ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...] 7) charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; [...] podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym.
4.	Władza wykonawcza	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ modele władzy wykonawczej ▪ głowa państwa ▪ rząd ▪ sposoby wyłaniania rządu ▪ odpowiedzialność polityczna ▪ koalicja rządowa ▪ typy koalicji rządowych ▪ rząd mniejszościowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie posługuje się terminami: „egzekutywa”, „wotum zaufania”; ▪ wyjaśnia, jaką rolę pełni premier/kancelerz; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wymienia etapy typowego procesu tworzenia rządu; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolejalna]; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposób powoływania rządu w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje różne typy koalicji rządowych; ▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ interpretuje przepisy prawne konstytucji wybranych 	VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...] 9) wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej [...]; 10) charakteryzuje typy relacji między rządem a głową państwa na przykładzie Republiki Francuskiej (w tym sytuację koabitacji) oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej; 11) przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych na przykładzie Republiki Francuskiej

			<ul style="list-style-type: none"> współrzędzenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegają rządy koalicyjne, większościowe i mniejszościowe; przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; wymienia różne możliwe typy relacji między głową państwa a rządem; wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji, odwołując się do przykładów znanych z Republiki Francuskiej; charakteryzuje relacje między premierem i jego gabinetem a monarchą w Wielkiej Brytanii. 	<ul style="list-style-type: none"> państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej; odczytuje z różnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. 		<p>i Republiki Federalnej Niemiec; porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na ich stabilność i możliwości działania.</p>
5.	Systemy polityczne	3	<ul style="list-style-type: none"> system parlamentarno-gabinetowy system prezydencki system kanclerski system semiprezydencki system parlamentarno-komitetowy system superprezydencki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest system polityczny; określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe [organy, ich kompetencje i łączące je wzajemne zależności] funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; porównuje ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: <ul style="list-style-type: none"> - uprawnień głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władz ustawodawczej i wykonawczej; charakteryzuje pozycję i kompetencje prezydenta w systemach prezydenckim i superprezydenckim; porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów rządów w wybranych państwach świata; wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. 		<p>VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]</p> <p>4) charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy (na przykładzie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) i kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) [...];</p> <p>5) charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki) i semiprezydencki/parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej) [...];</p> <p>6) charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) i superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej); przedstawia instytucjonalne warunki funkcjonowania demokracji w takich systemach.</p>
6.	Współczesne ustroje terytorialno-prawne	3	<ul style="list-style-type: none"> państwo jednolite państwo złożone federacja konfederacja unia realna terytorium 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między państwem unitarnym a państwem złożonym; podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Republice Francuskiej, 		<p>VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]</p> <p>14) przedstawia ustroje terytorialno-prawne we współczesnych państwach demokratycznych – wyjaśnia podział na państwa unitarne i złożone oraz ze względu na stopień decentralizacji; wykazuje różne przyczyny funkcjonowania terytoriów autonomicznych;</p>

			<ul style="list-style-type: none"> ■ autonomiczne dezintegracja państw złożonych ■ władze regionalne 	<ul style="list-style-type: none"> ■ wymienia przyczyny ustanawiania terytoriów autonomicznych; ■ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; ■ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ■ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; ■ podaje przykłady procesów dezintegracyjnych we współczesnej Europie, wskazując ich przyczyny i przejawy; ■ właściwie posługuje się terminami: „agresja”, „implozja”, „secesja”, „likwidacja państwa”. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ■ porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; ■ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat współczesnych procesów dezintegracji terytorialnej w Europie i na świecie; ■ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie, a także bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie. 	<p>15) analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie;</p> <p>16) przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w państwach federalnych i unitarnych (na przykładzie Republiki Francuskiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Federalnej Niemiec i Konfederacji Szwajcarskiej).</p>
7.	Systemy polityczne państw niezachodnich	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ reżim polityczny ■ metody sprawowania władzy ■ reżim demokratyczny ■ reżim autorytarny ■ reżim totalitarny ■ reżim hybrydowy ■ wskaźnik demokratyzacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia, czym jest reżim polityczny; ■ rozróżnia podstawowe metody sprawowania władzy [reżimy demokratyczne, hybrydowe, niedemokratyczne]; ■ wymienia cechy reżimu demokratycznego, ■ rozpoznaje przejawy zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; ■ podaje cechy państw autorytarnego i totalitarnego; ■ wymienia historyczne i współczesne przykłady państw autorytarnych i totalitarnych; ■ charakteryzuje reżim hybrydowy; ■ przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu demokratycznego lub hybrydowego [np. reżimu w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki czy Republice Singapuru]; ■ przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu niedemokratycznego [np. reżimu w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ porównuje cechy państw totalitarnych i autorytarnych; ■ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów politycznych funkcjonujących w wybranych państwach niezachodnich; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące systemów politycznych funkcjonujących w państwach niezachodnich; ■ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych niezachodnich reżimów demokratycznego, hybrydowego i niedemokratycznego; ■ wyjaśnia, na czym polegają metody badania jakości demokracji [na przykładzie wskaźnika demokracji]; ■ na podstawie danych statystycznych ukazujących wskaźnik demokracji w różnych państwach ocenia poziom przestrzegania standardów demokratycznych na świecie. 	<p>VIII. Modele sprawowania władzy.</p> <p>Uczeń: [...]</p> <p>18) rozpoznaje przejawy zagrożeń dla funkcjonowania demokracji; porównuje specyfikę państwa autorytarnego i totalitarnego;</p> <p>19) przedstawia niezachodni reżim demokratyczny lub hybrydowy (np. funkcjonujący w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki i Republice Singapuru);</p> <p>20) przedstawia niezachodni reżim niedemokratyczny (np. funkcjonujący w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie).</p>

				Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej czy Turkmenistanie).			
V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej							
1.	Konstytucja RP	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ geneza <i>Konstytucji RP</i> ▪ cechy <i>Konstytucji RP</i> ▪ preambuła <i>Konstytucji RP</i> ▪ zasady ustrojowe w <i>Konstytucji RP</i> ▪ stany nadzwyczajne w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym <i>Konstytucja RP</i> różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; ▪ wymienia cechy polskiej konstytucji; ▪ wyjaśnia, na czym polegają szczególna treść, szczególna forma i szczególna moc <i>Konstytucji RP</i>; ▪ właściwie posługuje się terminami: „preambuła”, „nowelizacja konstytucji”; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> - zasady republikańskiej formy rządu, - zasady demokratycznego państwa prawa, - zasady unitarnej formy państwa, - zasady suwerenności narodu, - zasady konstytucjonalizmu, - zasady gwarancji praw i wolności, - zasady podziału i równowagi władz, - zasady pluralizmu politycznego i społecznego, - zasady decentralizacji władzy publicznej, - zasady samorządności, - zasady społecznej gospodarki rynkowej; ▪ przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ wymienia warunki wprowadzenia stanu nadzwyczajnego w Polsce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; ▪ przedstawia genezę uchwalenia obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; ▪ właściwie posługuje się nazwami jednostek redakcyjnych <i>Konstytucji RP</i>; ▪ omawia cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; ▪ analizuje zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie trwania stanów nadzwyczajnych; ▪ interpretuje wybrane przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i>; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu upowszechnienie wśród uczniów znajomości zasad uwzględnionych w <i>Konstytucji RP</i>. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i> (demokratycznego państwa prawnego, unitarnej formy państwa, zwierzchnictwa narodu, gwarancji praw i wolności jednostki, konstytucjonalizmu, podziału i równowagi władz, republikańskiej formy rządu, pluralizmu, decentralizacji, samorządności, społecznej gospodarki rynkowej); analizuje sformułowania preambuły <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i> [...].</p>	<p>VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]</p> <p>12) przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Rzeczypospolitej Polskiej i warunki ich wprowadzania.</p>
2.	Procedury demokratyczne w Polsce	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wybory ▪ zasady wyborów w Polsce ▪ organy wybierane w Polsce ▪ przymiotniki wyborcze ▪ ordynacja wyborcza ▪ demokracja bezpośrednia ▪ referendum ▪ inicjatywa ludowa ▪ partycypacja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie jest znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ wymienia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na urząd Prezydenta RP; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na Prezydenta RP; ▪ przedstawia zasady organizacji referendum ogólnokrajowego i lokalnego w Polsce; ▪ wyjaśnia, co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; ▪ wyjaśnia, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce; 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>2) charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej; przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego i rodzajów</p>	<p>VII. Rywalizacja o władzę. Uczeń: [...]</p> <p>10) [...] porównuje systemy wyborcze obowiązujące w wyborach w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ konsultacje ▪ informowanie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „mandat”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; ▪ wyjaśnia, czym są referendum i inicjatywa ludowa; ▪ wyjaśnia wpływ przeprowadzania konsultacji i informowania społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; ▪ porównuje zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów. 	<p>referendów lokalnych w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz by jego wyniki były wiążące (w przypadku lokalnych: by było ważne); wyjaśnia – na wybranym przykładzie – wpływ konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>3) wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych [...].</p>	
3.	Parlament RP	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sejm RP ▪ Senat RP ▪ funkcje polskiego parlamentu ▪ organy Sejmu RP i Senatu RP ▪ Zgromadzenie Narodowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne kompetencje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ charakteryzuje główne funkcje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia główne organy Sejmu RP i Senatu RP; ▪ podaje główne zasady funkcjonowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; ▪ porównuje immunitet materialny z immunitetem 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>7) charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji [...];</p> <p>8) pisze, na podstawie własnej</p>	VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu ▪ komisje parlamentarne ▪ Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu ▪ Konwent Seniorów ▪ głosowanie w polskim parlamencie ▪ rodzaje większości parlamentarnej ▪ kluby i koła poselskie ▪ mandat posła/senatora ▪ immunitet parlamentarny 	<p>parlamentu w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ wyjaśnia, czym jest mandat wolny; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ podaje zasady określające większości: zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, „koło poselskie”, „kworum”; ▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP; ▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były obserwowane przez niego obrady Sejmu RP lub Senatu RP. 	<p>formalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<p>Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (prezydium, komisje, kluby i koła; kworum, rodzaje większości) oraz status posła, w tym instytucje mandatu wolnego i immunitetu; wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Zgromadzenia Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>	<p>obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej lub Senatu Rzeczypospolitej Polskiej; przygotowuje wystąpienie w związku ze sprawą, której dotyczyły obrady. [...]</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>3) rozróżnia formy immunitetu (formalny, materialny); analizuje wady i zalety tych instytucji.</p>
4.	Prezydent RP	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozycja ustrojowa Prezydenta RP ▪ funkcje Prezydenta RP ▪ kompetencje Prezydenta RP ▪ zadania Prezydenta RP ▪ prerogatywy Prezydenta RP ▪ odpowiedzialność Prezydenta RP 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ charakteryzuje rolę Prezydenta RP: <ul style="list-style-type: none"> - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; ▪ określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 roku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a organami władzy sądniczej; ▪ wykazuje, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego; ▪ wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; ▪ charakteryzuje źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>2) [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień; [...]</p> <p>5) [...] wykazuje, że elementy [...] [systemu semiprezydencyjnego] obowiązują w Rzeczypospolitej Polskiej. [...]</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>11) charakteryzuje przedmiot i zakres odpowiedzialności konstytucyjnej [...].</p>	

						polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa; analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej [...].	
5.	Rada Ministrów RP	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozycja ustrojowa Rady Ministrów ▪ kompetencje Rady Ministrów ▪ skład Rady Ministrów ▪ zadania Prezesa Rady Ministrów ▪ procedury powołania rządu ▪ odpowiedzialność Rady Ministrów ▪ wotum nieufności ▪ wotum zaufania ▪ działy administracji rządowej ▪ struktura administracji publicznej ▪ administracja zespolona ▪ administracja niezespolona ▪ wojewodowie ▪ służba cywilna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia skład Rady Ministrów RP; ▪ wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; ▪ omawia poszczególne sposoby powoływania Rady Ministrów; ▪ wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności i wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; ▪ omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną; ▪ charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; ▪ wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania; ▪ wymienia zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą procedury powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III]; ▪ porównuje zasady i mechanizmy regulujące wyłanianie rządu w Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; ▪ charakteryzuje relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej; ▪ rozpoznaje organy administracji zespolonej oraz administracji niezespolonej; ▪ omawia zasady organizacji służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wykazuje, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej; ▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej) [...].</p>	<p>VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń: [...]</p> <p>4) [...] wykazuje, że elementy [...] [systemów politycznych opartych na współpracy legislacyjnej i egzekutywy: systemu parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego] obowiązują w Rzeczypospolitej Polskiej; [...]</p> <p>9) [...] porównuje [...] [zasady i mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec] z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej; [...]</p> <p>13) przedstawia zadania służby cywilnej i jej rolę w państwie demokratycznym oraz zasady postępowania urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. [...]</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>11) charakteryzuje przedmiot i zakres odpowiedzialności konstytucyjnej [...].</p>
6.	Sądy i trybunały	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ władza sądownicza ▪ wymiar sprawiedliwości ▪ konstytucyjne zasady działania wymiaru sprawiedliwości ▪ struktura sądownictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; ▪ charakteryzuje zasady powoływania ławników w postępowaniu sądowym; 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>10) przedstawia strukturę</p>	<p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>6) [...] przedstawia zasady organizacji i funkcjonowania władzy sądowniczej;</p> <p>7) wykazuje rolę Krajowej Rady Sądownictwa i Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej;</p>

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ w Polsce ▪ Sąd Najwyższy ▪ sądy powszechne ▪ sądy administracyjne ▪ Naczelny Sąd Administracyjny ▪ Trybunał Konstytucyjny ▪ sędziowie Trybunału Konstytucyjnego ▪ Trybunał Stanu ▪ Krajowa Rada Sądownictwa 	<p>regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasadę niezawisłości sędziów, - zasadę instancyjności, - zasadę niezależności sądów, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, - zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia strukturę sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wyjaśnia, jakie są zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowego, okręgowego i apelacyjnego; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego; ▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia procedurę postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu; ▪ omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wyjaśnia, jakie jest znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; ▪ charakteryzuje strukturę i przedstawia sposób powoływania Krajowej Rady Sądownictwa; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<p>sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów;</p> <p>11) przedstawia kompetencje [...] Trybunału Konstytucyjnego [i] Trybunału Stanu [...]</p> <p>w Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnia znaczenie tych instytucji dla funkcjonowania państwa prawa [...].</p>	<p>przedstawia strukturę Sądu Najwyższego;</p> <p>8) wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz; przedstawia strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>9) wykazuje znaczenie sądownictwa konstytucyjnego dla państwa prawa; przedstawia działania Trybunału Konstytucyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; [...]</p> <p>11) [...] przedstawia procedury egzekwowania [...] odpowiedzialności [konstytucyjne] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
7.	Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Najwyższa Izba Kontroli ▪ Rzecznik Praw Obywatelskich ▪ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji ▪ prokuratura 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ▪ charakteryzuje sposób powoływania, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; ▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ▪ wymienia obowiązki prokuratora. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje organizację Najwyższej Izby Kontroli; ▪ omawia warunki składania skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>11) przedstawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli [...] i prokuratury w Rzeczypospolitej Polskiej; uzasadnia znaczenie tych instytucji dla funkcjonowania państwa prawa.</p> <p>IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń: [...]</p> <p>2) przedstawia [...] sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich [...].</p>	<p>X. Kontrola władzy. Uczeń: [...]</p> <p>2) [...] wyjaśnia rolę Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w Rzeczypospolitej Polskiej [...]</p> <p>10) uzasadnia znaczenie Najwyższej Izby Kontroli w Rzeczypospolitej Polskiej, odwołując się do wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez tę instytucję [...].</p>
8.	Samorząd	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura samorządu 	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>III. Organy władzy</p>	<p>VIII. Modele sprawowania władzy.</p>

	terytorialny w Polsce		<ul style="list-style-type: none"> ▪ terytorialnego zadania samorządu terytorialnego ▪ organy samorządu terytorialnego i ich kompetencje ▪ gmina ▪ powiat ▪ województwo ▪ zadania własne ▪ zadania zlecone ▪ finansowanie jednostek samorządu terytorialnego ▪ budżet ▪ nadzór nad działaniami samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; ▪ wymienia zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego funkcjonujących w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje strukturę i kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; ▪ wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego; ▪ omawia zasady tworzenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego; ▪ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje organizację władzy w gminach różnego typu; ▪ przedstawia strukturę subwencji ogólnej; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalenia uchwały budżetowej, formy kontroli realizacji budżetu]; ▪ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła; ▪ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy. 	<p>publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>7) przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania;</p> <p>8) przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje kompetencje tych organów i zależności między nimi;</p> <p>9) przygotowuje opracowanie promujące działania organów wybranego samorządu terytorialnego na poziomie powiatu lub województwa w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>Uczeń: [...]</p> <p>17) wyjaśnia, jaki model władzy lokalnej i regionalnej funkcjonuje w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: [...]</p> <p>3) wyjaśnia, jakie są w Rzeczypospolitej Polskiej źródła dochodów samorządu terytorialnego (dochody własne, dotacje, subwencje) i kierunki ich wydatków;</p> <p>4) znajduje i analizuje informacje na temat dochodów i wydatków własnej gminy oraz powiatu [...].</p>
--	-----------------------	--	---	---	--	---	--

1.	Polityki publiczne	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka publiczna ▪ rodzaje polityk publicznych ▪ zasady polityk publicznych ▪ uczestnicy polityk publicznych ▪ instrumenty realizacji polityk publicznych ▪ etapy polityk publicznych ▪ ocena programów publicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym są polityki publiczne; ▪ wymienia rodzaje polityk publicznych; ▪ podaje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych]; ▪ wymienia czynniki kształtujące polityki publiczne; ▪ wskazuje główne zasady polityk publicznych w Polsce; ▪ wymienia narzędzia/instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; ▪ podaje kryteria oceny programów publicznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; ▪ omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; ▪ charakteryzuje czynniki wpływające na wybór instrumentów realizacji polityk publicznych; ▪ analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; ▪ podaje przykłady działań państwa, w których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych. 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 1) [...] wyjaśnia pojęcie i przedstawia rodzaje polityk publicznych [...].</p>
2.	Polityka gospodarcza	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje polityki gospodarczej ▪ cele polityki gospodarczej ▪ modele polityki gospodarczej ▪ podmioty polityki gospodarczej ▪ finanse publiczne ▪ budżet państwa ▪ procedura uchwalania ustawy budżetowej ▪ strategia rozwoju gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „finanse publiczne”, „środki publiczne”, „budżet państwa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki; ▪ wymienia czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; ▪ wskazuje podstawowe cechy różnych modeli polityki gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „dług publiczny”, „nadwyżka budżetowa”, „deficyt budżetowy” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; ▪ analizuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 1) wyjaśnia pojęcie „finansów publicznych”; przedstawia modele polityki gospodarczej państwa; wyjaśnia pojęcie i przedstawia rodzaje polityk publicznych; [...] 5) analizuje dokumenty związane ze strategią rozwoju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji</p>

				<p>państwa [gospodarka centralnie sterowana, gospodarka rynkowa];</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wymienia źródła, z których można pozyskać środki publiczne; ■ przedstawia zasady uchwalania ustawy budżetowej; ■ wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego. 	<p>polityki gospodarczej państwa polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wymienia podmioty tworzące sektor finansów publicznych; ■ charakteryzuje strukturę dochodów budżetu państwa; ■ prezentuje strukturę wydatków z budżetu państwa; ■ porównuje procedury uchwalania ustawy zwykłej i ustawy budżetowej; ■ przedstawia uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; ■ analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju Polski. 		<p>Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw, ustawy budżetowej i projektów uznanych za pilne [...].</p>
--	--	--	--	--	---	--	---

3.	Polityka regionalna	1	<ul style="list-style-type: none"> ■ region ■ rozwój regionalny ■ modele polityki regionalnej ■ podmioty polityki regionalnej ■ polityka regionalna w Polsce ■ polityka regionalna w UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów „region” i „rozwój regionalny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ wskazuje podstawowe cele rozwoju regionalnego; ■ wymienia podstawowe czynniki rozwoju regionalnego; ■ przedstawia instrumenty polityki regionalnej państwa polskiego; ■ wymienia cechy podstawowych modeli polityki regionalnej państwa [model wsparcia ośrodków wzrostu, model wyrównywania różnic międzyregionalnych]; ■ podaje główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ analizuje różnorodne wskaźniki rozwoju gospodarczego; ■ prezentuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki regionalnej państwa; ■ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki regionalnej państwa polskiego; ■ omawia zasady polskiej polityki regionalnej; ■ wskazuje cele i charakteryzuje formy współpracy w ramach euroregionów; ■ analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego; ■ przedstawia cele i zasady polityki regionalnej Unii Europejskiej; ■ odszukuje informacje na temat programów realizowanych w okolicy jego miejsca zamieszkania ze środków pochodzących z funduszy europejskich. 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 6) przedstawia różne modele polityki rozwoju regionalnego – wsparcia ośrodków wzrostu i wyrównywania różnic międzyregionalnych; wskazuje na założenia dotyczące realizacji tej polityki w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 19) przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski) [...].</p> <p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 13) przedstawia fundusze Unii Europejskiej i podaje przykłady ich wykorzystania na poziomie regionalnym i centralnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
4.	Polityka przemysłowa i gospodarka żywnościowa	1	<ul style="list-style-type: none"> ■ przemysł ■ cele polityki przemysłowej ■ specjalne strefy ekonomiczne ■ gospodarka żywnościowa ■ rolnictwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „przemysł”, „okręg przemysłowy”, „gospodarka żywnościowa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „dobra inwestycyjne”, „dobra konsumpcyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ wymienia kryteria 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 7) przedstawia założenia i wybrane rozwiązania polityki przemysłowej i w zakresie gospodarki żywnościowej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka żywnościowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cele i instrumenty polityki przemysłowej państwa polskiego; ▪ wskazuje podstawowe instrumenty gospodarki żywnościowej; ▪ charakteryzuje wybrane rozwiązanie wykorzystywane przez państwo polskie w ramach polityki przemysłowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; ▪ charakteryzuje wybrane rozwiązanie wykorzystywane przez państwo polskie w ramach gospodarki żywnościowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; ▪ uzasadnia konieczność zapewnienia społeczeństwu bezpieczeństwa żywnościowego; ▪ wymienia podstawowe założenia i instrumenty polityki rolnej Unii Europejskiej. 	<p>oceny poziomu uprzemysłowienia państwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy podstawowych modeli polityki przemysłowej państwa: polityki sektorowej i polityki horyzontalnej; ▪ charakteryzuje główne etapy rozwoju polityki przemysłowej w Polsce i na świecie po zakończeniu II wojny światowej; ▪ omawia wpływ procesu transformacji ustrojowej na politykę przemysłową państwa polskiego; ▪ przedstawia cele i formy działania Agencji Rozwoju Przemysłu; ▪ omawia i ocenia funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce; ▪ prezentuje współzależności występujące między poszczególnymi strefami gospodarki żywnościowej; ▪ przedstawia uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Polsce; ▪ prezentuje z różnych perspektyw wady i zalety modelu polityki rolnej przyjętego w Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje wybrane programy i instytucje 	<p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 12) przedstawia działalność Unii Europejskiej w wybranych politykach sektorowych (polityce: kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energii, małych i średnich przedsiębiorstw) [...].</p>
--	--	--	--	---	--	--

					<p>wspierające rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich;</p> <ul style="list-style-type: none"> na wybranych przykładach analizuje i ocenia strategie promocji żywności realizowane w Polsce. 	
5.	Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne	1	<ul style="list-style-type: none"> problemy środowiska naturalnego ochrona środowiska polityka ekologiczna bezpieczeństwo ekologiczne strategia ochrony środowiska w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe problemy związane z ochroną środowiska naturalnego; uzasadnia konieczność ochrony środowiska naturalnego; buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa i obywateli w zakresie ochrony środowiska naturalnego na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; wymienia cele i instrumenty polityki państwa w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego Polski; omawia wybrane inicjatywy państwa polskiego na rzecz ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego [założenia, instrumenty, rezultaty]; ocenia świadomość ekologiczną – własną i społeczeństwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje uwarunkowania decydujące współcześnie o stanie środowiska naturalnego oraz poziomie jego ochrony; podaje przykłady porozumień międzynarodowych i programów strategicznych dotyczących ochrony środowiska; przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki państwa w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; omawia zależność między bezpieczeństwem narodowym a bezpieczeństwem ekologicznym; prezentuje główne założenia i cele państwa polskiego dotyczące bezpieczeństwa ekologicznego, zawarte w <i>Strategii bezpieczeństwa narodowego</i>; odszukuje informacje na temat działalności 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>Uczeń:</p> <p>8) przedstawia działania państwa na rzecz ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

					wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska właściwego dla jego miejsca zamieszkania.		
6.	Badania i innowacje	1	<ul style="list-style-type: none"> ■ społeczeństwo informacyjne ■ badania i rozwój ■ innowacje ■ polityka naukowa i innowacyjna w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „społeczeństwo informacyjne”, „badania naukowe”, „innowacje” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ wymienia podstawowe cechy społeczeństwa informacyjnego; ■ wskazuje pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego; ■ wymienia cele i instrumenty polityki państwa w zakresie badań naukowych i innowacji; ■ uzasadnia konieczność prowadzenia przez państwo działań na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów „szum informacyjny” i „bańka informacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ przedstawia zagrożenia wynikające ze zjawiska bańki informacyjnej; ■ charakteryzuje uwarunkowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce; ■ wymienia główne organy, instytucje i agencje państwa polskiego działające na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności; ■ charakteryzuje i ocenia działalność wybranej instytucji lub agencji naukowej państwa polskiego [cele, formy działania, rezultaty]; ■ omawia funkcjonowanie regionalnych systemów innowacji oraz parków naukowo-technologicznych [założenia, formy działania, rezultaty]; ■ wyszukuje informacje na temat strategii rozwoju społeczeństwa 	I. Człowiek i społeczeństwo. Uczeń: 8) charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne) [...].	IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 14) przedstawia założenia polityki państwa w dziedzinie nauki i innowacji w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

					informacyjnego realizowanej w jego województwie.		
II. Polityki publiczne – bezpieczeństwo i kwestie społeczne							
1.	Bezpieczeństwo państwa	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ bezpieczeństwo wewnętrzne ■ bezpieczeństwo zewnętrzne ■ potencjał strategiczny ■ system bezpieczeństwa w RP ■ służby specjalne ■ Siły Zbrojne RP ■ strategia bezpieczeństwa narodowego RP 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa”, „bezpieczeństwo zewnętrzne państwa”, „potencjał strategiczny”, „środowisko bezpieczeństwa”, „cele strategiczne”, „strategia bezpieczeństwa”, „porządek publiczny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ wyjaśnia, jaki wpływ ma potencjał strategiczny na siłę państwa; ■ buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie bezpieczeństwa na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; ■ wymienia cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; ■ podaje przykłady działań realizujących poszczególne cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; ■ wymienia uprawnienia Prezydenta RP i Rady Ministrów w zakresie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminu „racja stanu” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ■ przedstawia poszczególne działania strategiczne państwa; ■ wymienia główne zadania: <ul style="list-style-type: none"> - Rady Bezpieczeństwa Narodowego; - Agencji Wywiadu, - Służby Wywiadu Wojskowego, - Służby Kontrwywiadu Wojskowego, - Rządowego Centrum Bezpieczeństwa; ■ przedstawia strukturę organizacyjną Sił Zbrojnych RP; ■ charakteryzuje podstawowe rodzaje misji realizowanych przez żołnierzy Sił Zbrojnych RP; ■ wyjaśnia, na czym polega zarządzanie kryzysowe; ■ dokonuje oceny działań organów państwa w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego [zajmuje stanowisko, buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>5) [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: [...] w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa; analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej;</p> <p>6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>16) przedstawia zadania poszczególnych instytucji ze sfery bezpieczeństwa wewnętrznego w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>17) charakteryzuje politykę bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (cele w zakresie bezpieczeństwa, potencjał strategiczny, środowisko bezpieczeństwa, koncepcja działań i przygotowań strategicznych).</p>

				<p>bezpieczeństwa państwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne zadania i uprawnienia: <ul style="list-style-type: none"> - Biura Bezpieczeństwa Narodowego, - Straży Granicznej, - Służby Ochrony Państwa, - Centralnego Biura Antykorupcyjnego, - Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, - Policji. 			
2.	Polityka społeczna	2	<ul style="list-style-type: none"> ubezpieczenia społeczne pomoc społeczna polityka rynku pracy polityka senioralna polityka prorodzinna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „dobrobyt społeczny”, „polityka prorodzinna”, „polityka senioralna”, „polityka rynku pracy”, „emerytura”, „renta”, „zasilek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wyjaśnia znaczenie zasady solidaryzmu społecznego określającej działanie systemu ubezpieczeń społecznych; wymienia cele i instrumenty polityki społecznej państwa polskiego; uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych; wymienia cechy systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce; rozdziela ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki społecznej państwa polskiego; prezentuje uwarunkowania polityki społecznej realizowanej w Polsce; porównuje zasady funkcjonowania i znaczenie poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych w Polsce; porównuje zasady przyznawania różnego rodzaju świadczeń socjalnych; wykazuje zależność między formą zatrudnienia a zasadami funkcjonowania poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych; prezentuje i ocenia zasady określające polską politykę społeczną oraz stosowane w jej 	<p>VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 1) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe; wymienia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; [...] 3) przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie [...].</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 9) przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych; [...] 11) wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa”; przedstawia główne założenia polityki państwa wobec osób starszych; wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

				<ul style="list-style-type: none"> ■ wypadkowe; ■ przedstawia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; ■ wymienia formy pomocy społecznej w Polsce; ■ wskazuje instrumenty polityki rynku pracy w Polsce; ■ przedstawia wybrane działania urzędu pracy w swoim powiecie; ■ wyjaśnia, jakie są przyczyny starzenia się społeczeństwa; ■ wymienia skutki społeczno-ekonomiczne procesu starzenia się społeczeństwa; ■ przedstawia działania rządu mające na celu ograniczenie zjawiska starzenia się społeczeństwa [cele, formy, rezultaty]; ■ wymienia główne programy realizowane w ramach polityki prorodzinnej w Polsce. 	<p>ramach instrumenty, ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów polityki rynku pracy [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze];</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ przedstawia rolę i zakres działania instytucji rynku pracy; ■ prezentuje uwarunkowania wpływające na rynek pracy w Polsce oraz ocenia jego funkcjonowanie; ■ charakteryzuje programy rządowe realizowane w ramach polityki senioralnej i ocenia ich skuteczność; ■ przedstawia założenia głównych programów realizowanych w ramach polityki prorodzinnej w Polsce oraz ocenia ich skuteczność; ■ wymienia świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego. 		
3.	Ochrona zdrowia	2	<ul style="list-style-type: none"> ■ system ochrony zdrowia ■ publiczna opieka zdrowotna ■ świadczenia opieki zdrowotnej ■ Narodowy Fundusz Zdrowia [NFZ] ■ ubezpieczenia zdrowotne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „ubezpieczenia zdrowotne”, „usługa zdrowia”, „zasilek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ wymienia podstawowe obowiązki państwa z zakresu ochrony zdrowia; ■ buduje wnioski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wymienia i omawia uwarunkowania określające funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia w państwie polskim; ■ charakteryzuje strukturę systemu ochrony zdrowia w Polsce [instytucje, organizacja poszczególnych szczebli, rodzaje 	<p>VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>Uczeń:</p> <p>2) wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia cele i zadania centralnej instytucji koordynującej funkcjonowanie służby zdrowia; wyjaśnia kwestię korzystania z publicznej opieki zdrowotnej [...].</p>	

				<p>dotyczące obowiązków państwa w zakresie ochrony zdrowia na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wymienia instytucje tworzące system ochrony zdrowia w Polsce; ■ podaje zadania Narodowego Funduszu Zdrowia; ■ omawia podstawowe zasady korzystania z systemu ochrony zdrowia w Polsce. 	<p>świadzeń, sposób finansowania];</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opisuje i ocenia funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia w Polsce [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; ■ analizuje funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej poza granicami kraju; ■ przedstawia główne założenia <i>Narodowego programu zdrowia</i> realizowanego w Polsce; ■ ocenia jakość systemu publicznej opieki zdrowotnej w Polsce; ■ prezentuje kompetencje i działania Rzecznika Praw Pacjenta oraz wymienia prawa przysługujące pacjentom. 	
4.	Polityka kulturalna	1	<ul style="list-style-type: none"> ■ kultura ■ polityka kulturalna ■ narodowe instytucje kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminów: „kultura”, „kultura narodowa”, „dziedzictwo kulturowe”, „mecenat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ■ uzasadnia konieczność aktywności państwa w obszarze kultury; ■ przedstawia podstawowe obowiązki państwa w obszarze kultury; ■ wymienia narodowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia znaczenie terminu „kapitał kulturowy” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ■ analizuje i ocenia działalność narodowych instytucji kultury w Polsce; ■ charakteryzuje poszczególne typy kultury; ■ przedstawia zadania poszczególnych uczestników polityki kulturalnej państwa 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 12) przedstawia działania państwa w zakresie polityki kulturalnej oraz wykazuje znaczenie narodowych instytucji kultury w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

				<ul style="list-style-type: none"> instytucje kultury działające w Polsce; analizuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> dotyczące polityki kulturalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> polskiego; charakteryzuje wybrane programy na rzecz rozwoju polskiej kultury [cele, formy, efekty, adresaci]. 		
5.	Relacje państwo–Kościół	2	<ul style="list-style-type: none"> religia modele relacji państwo–Kościół państwo świeckie państwo wyznaniowe Kościół i związki wyznaniowe wolność religii konkordat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „religia”, „wyznanie”, „kult”, „ateizm”, „konkordat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; charakteryzuje podstawowe modele relacji państwo–Kościół [model państwa świeckiego, model państwa wyznaniowego]; formułuje wnioski dotyczące relacji Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim na podstawie wybranych przepisów prawnych z konkordatu; buduje wnioski dotyczące funkcjonowania wybranego Kościoła lub związku wyznaniowego w Polsce na podstawie analizy przepisów z odpowiedniej ustawy; formułuje wnioski dotyczące wolności sumienia i religii w Polsce na podstawie analizy przepisów z <i>Konstytucji RP</i>. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje Kościół i związki wyznaniowe w Polsce [zasięg terytorialny, liczba wiernych, cechy religii/wyznania]; analizuje przepisy prawne z ustaw dotyczących wolności sumienia i religii w Polsce; charakteryzuje i ocenia model relacji państwo–Kościół funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie. Uczeń: 3) przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe [...].</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 15) przedstawia modele relacji państwo–Kościół i stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim (na podstawie przepisów konkordatu) oraz wybranym związkiem wyznaniowym (na podstawie ustawy) [...].</p>
Podsumowanie i testy – 10 godzinny lekcyjne							